

pokažimo tudi, kako se delajo iz kolov in žice plašči za mlada sadna drevesa in preproste mreže, ki naj branijo podganant in mišim vhod v naše šrambe.

Pri prirodoslovnem pouku izdelujejo učenci pripravne aparate, n. pr. vod. motovilo, kramarsko tehniko iz lesa i. dr. Telovadci si naj izgotovijo palice in stojalo za skakanje sami.

Delo bode moralo biti individualno, kajti zmožnosti učencev in potrebe domačega gospodarstva so jako različne.

Ogromna večina učiteljev sedaj ne more biti kos novi nalogi, in zato bode treba več učnih tečajev iz poljedelstva, mizarstva, pletarstva. Kjer učitelj ni zmožen kakšnega dela, naj šola najme za nekaj ur rokodelskega mojstra, da pokaže učitelju in učencem najvažnejša opravila svoje stroke.

Končno še nekaj: ne bojmo se odpora nerazodnega dela staršev in krajin šolskih svetov! Kakor vsaka novotarija bodo i deška ročna dela zadela na oster odpor, toda ako se učiteljstvo z razumom in srcem loti nove naloge, bode že v malo letih nasprotovanje zlomljeno.

Probuda.

Ko se je že zdavnej prej mnogo trudil za to stvar profesor Grebenc na obrtni šoli, osnovalo se je pravkar pretekle dni društvo, ki utegne odločevati v naši bodočnosti in povzročiti preokret na našem gospodarskem polju. To je **Probuda**, društvo za prosep narodne umetne obrti.

Tem povodom nam je omeniti prireditve na umetno-obrtni šoli.

Že za časa avstrijskega vladovanja je zbiral gosp. Grebenc po vsej Kranjski predmete, ki so značilni glede narodne umetnosti. Kljub »ljubeznjivim spodbudam« (?) tedanjih nadzornikov obrtnih strokovnih šol, ki so iz »čiste ljubezni« (?) do naših narodnih teženj preperečevali, da bi se upoštevala naša domača ornamentika tudi pri pouku, z besedami: »Lassen Sie das, das ist nicht schön!« — ni odnehal v svojih težnjah. Zato je narasla danes njegova etnografska zbirka tako, da zastopa milijonsko vrednost. Ta zbirka, ki je že učencem obrtne šole sedaj na razpolago, obsega momente, na katere se bodo mogli upirati umetniki združeni v »Probudi«, ko bodo snovali nove tipe v zmislu narodne umetnosti. Popolna je, da ji ni zlahka para v Sloveniji. Zeleti bi ji bilo več prostora, da bi prišla do prave veljave.

Na podlagi te zbirke in predmetov narodne umetnosti iz raznih krajev in etnografske zbirke našega deželnega muzeja, je nastalo pod vodstvom imenovanega gospoda obilo risb, ki so jih mogle ogledati te dni v razstavi sobe 7 na obrtni šoli v prtiličju razne ljubljanske šole. Te risbe naj bi kazale, kako bi se morala na podlagi tega, kar nam je že narod nudil v umetni obrti, razvijati naša obrt v bodočnosti.

Tu vidimo posnetke raznih portalov domačih hiš, zlasti lepe iz ljubljanske okolice, z Gorenjskega, pa tudi iz drugih krajev domovine. Naša domača hiša je zastopana v projekcijski risbi, pa tudi v slikoviti perspektivi, postavljena v obližje in znak svoje pokrajine, kjer sme stati, kamor spada po slogu. Upodobljen je slog, ki je veljavan za Istro in Kras, za Gorenjsko stran na pobočju gore, za turistovsko hišo v višinskem čistem zraku, pa tudi za letoviščarski hotel, ki bi ustrezal miljeju lepega kraja ljubljanske okolice.

Te stavbe so nastale po študiju domačih slogov na licu mesta. Zgrajena so pa spominu, upoštevaje naš okus, naš material, naše ozračje, obenem pa tudi moderne zahteve po higijeni, varnosti proti ognju in željo po udobnosti. Ustrezati morajo po vsem pravemu namenu in s tem tudi estetičnemu okusu.

V te hiše pride pohištvo domače obrti, ki ga kažejo nadaljni osnutki. Posteljnjaki in omare imajo domače okraske v barvah, ki jih ljubi naš narod. — Vse polno je lepih okraskov s končnic panjev, z domačih vezenin, kozuhov, prtov, avb, malih kruhkov i. dr. Narisane so zopet drugod krasne z okitom opremljene preslice; potem so tu noži, žlice, žličniki, pipe (vivčki) in druga sama domača umetna obrtniška roba.

Prvi poizkusi pravih predmetov, kakršni bi naj izhajali v bodoče iz rok domačih obrtnikov, so razstavljeni na posebni mizi. — Mojster Repič je podal tu krasne dragocenosti svoje domišljije: kmetiški parček iz svoje domovine Vipave, ženske v kranjskih narodnih nošah, narodni figuralni okras na predmetih za jedilno in salonsko mizo (solnike, pepelnike). Zlasti lepo je uspel trnovski ribič na sodasti posodici za kadilce. Novi

osnutki čutaric so nam zgledi, kaj bi se moglo nuditi kot pristno naroden spominek našemu romarju na Brezjah in našemu gostu-letoviščarju na Bledu ali v kakem drugem kraju, mesto raznih »souvenirjev«, ki odrivajo kot tuja ničvredna šara izdelke domače obrti na teh mestih.

Razstava Probude ima torej namen pokazati, kako naj bi se domača mala obrt osnovala na narodnih motivih, da bi nudila ne le narodu samemu pristno domače blago, ampak tudi tujim izdelke domače umetnosti. Tujca bodo ti naši izdelki zanimali. Ni mu za manjvredno šaro dunajske, norimberške, angleške in druge svetovne industrije, ki je pokopala umetnost in okus, isti okus male obrti, katerega so že morali ščititi estetik, umetniki in pedagogi svetovnega slovesa, kakor zlasti John Ruskin, William Morris, Walter Crane, Borne Joves, Lichtwarck in Kerscheneister.

Umetni obrtnik naj se risaje vglobi v duh domačega sloga, naj se navzame njegove lepote in značilnosti, uporabi pa naj ga snujoč vedno dalje in dalje tako, da zadostuje modernemu okusu, pa tudi vsem zahtevam udobnosti napredujočega časa.

»Probuda« je izvolila svoj odbor, ki deluje z vneto. Tajnik »Probude« g. prof. Volavšek je poleg prof. Grebencu podaval mladini s tujih šol po večkrat neumorno, da bi vzbudil zanimanje na tem polju prosvete. Iz njegovih podavanj posnemamo v kratkih potezah.

Politično smo se osamosvojili. Potrebna pa je istotako naša gospodarska osamosvojitev. Ta je le mogoča, ako razmahne mogočno domačo obrt. Vse smo prejeli do danes iz tujine: čipke, izdelke, fajance, igračke, (nippes) itd. — Ni torej čuda, da trdijo nekateri, da nimamo domače umetnosti. Da to ni res, že pričča naša razstava, poleg pa folkloristiška zbirka. Ljudska umetnost se kaže v nedvomljivi zmožnosti, krasiti predmete domače rabe z oblikami, ki vstrezajo umetniškemu čutu.

O nastanku ljudske umetnosti so nazori različni. Nekateri mislijo, da je današnja ljudska umetnost dedščina pravekov. Človek je že od nekdaj imel v sebi nagon, dičiti svoje predmete, ki jih je imel v rokah vsaki dan, da bi mu bili ljubši. Ti nazori, da so ljudski okrasni tradicionalni, ne morejo biti napačni. Okraski našega preprostega naroda so zelo podobni tistim, ki jih nahajamo na predmetih prazgodovinske dobe. Vrstitve točk, črt, siksakna poteza in druge geometrične oblike so krasilna sredstva že pri naših mostiščarjih, obenem pa jih nahajamo tudi pri nas. — Drugi trdijo, da je naš kmet pobiral krasilne prvece po mestih, kamor jih je prinesel promet od tujih narodov, in jih priredil po svojem okusu. Tudi to mnenje je opravičeno. Naša dežela leži na prometni progi med zahodom in vzhodom, med jugom in severom. Pot iz Italije je vodila v Nemčijo čez Kranjsko (Dürer o Kamniku, pis.). V mestih se je udomačila tuja umetnost. Kmet jo je posnel, pa jo preobrazil v svojem duhu.

Narodna umetnost se da primerjati z dialektom. Če je tudi književni jezik popolnejši, izraz v narečju je krepkeji, je drnat, samonikel, značilnejši. Tako je tudi za narodno umetnostjo. — Izraža ljudski značaj, narodno-gospodarske in družabne razmere, njegove šege. Slovenec je pobožen, vesel, šaljav; ljubi svoje domače šege, gostoljubnost, družabno življenje, svojo zgodovino in svoje pravljice, pa tudi poezijo. Vse to izraža v svoji umetnosti. V tem oziru so zlasti zanimive končnice panjev, ki niso v nobenem narodu tako lepe nego pri nas.

Snovi, v katerih se je izražala umetnost, so bila v prvi vrsti les, potem železo, lončarska glina, steklo. Les je obdeloval prvorost samouk medtem ko je v železu izražal svojo dekorativno zmisel izučen obrtnik. Lončarska dela so opravljali istotako rokodelci; stekleni izdelki pa so prihajali iz Češke in Moravske. Vendar pa so se pri nas slikale podobe na steklo. Na škrinje so slikali podobe večkrat tirolski »kistlerji« (künstler?), ki pa so se ravnali po narodnem okusu in po njegovih potrebah. Zato vidimo na škrinjah čisto orla iz kranjskega grba in naše domače cvetice. Lončarji so čisto na pečnicah poizkuševali svojo umetnost. Poleg našega orla in drugih okraskov so upodabljali prizore iz križevnega pota. (Najbrž vpliv nemških umetnikov Tirolcev in Bavarcov. Pis.).

Tudi majolike spadajo k proizvodom naše narodne umetne obrti. Izdelovale so se sicer v Italiji v Pesaro, a to se je zgodilo po naročilu naroda in njegovem okusu. V dokaz temu zopet kranjski orel, potem razni slovenski napisi, pa tudi v cirilici. Druge vrste majolike so se izdelo-

vale v Pordenone. (Podavatelj pokaže poleg drugih vrst majolik in vseh predmetov, o katerih govori, tudi majoliko, ki je bila narejena v Kamniku). Ločijo se vse majolike po kakovosti dela, dovršenosti grotesk po oblikah orla, po barvi in tudi snovi. Vse pa kažejo naš okus in znake, da so bile narejene po naročilu naših ljudi.

Na čipkarstvo je vplivala cerkev. Umetnost se je širila iz ženskih samostanov v preprost narod. Idrijske čipke imajo te znake. A tudi te so se preobrazile v domačem zmislu.

Orodje, s katerim se je delalo v lesu, je bil navaden nož (pipec). Pastir na planini išče kratkega časa. Zdi se mu potrebno, da okraši svojo palico. Šerpa dela samo zarez, da označi število svojih ovac, krav, čut za lepoto pa ga vodi dalje. Palico opiše, izreže iz nje pasjo glavo itd. in se veseli svojega uspeha. Ko pride gospodar, hoče tudi njemu izročiti lep dar. Napravi mu ga: palico, pipo. Kravi napravi ovratnik za zvonec, planšarici izreže in okraši umetno žlico, žličnik, posodo za maslo, svoji izvoljenki preslico.

Preja je bila v starih časih zbirališče ljudi, ki so gojili umetnost, petje in upodabljanje. Mladenič je podaril svoji izvoljenki umetno okrašeno preslico, na katero je nataknila povese prediva. Drugokrat ji je izrezal iz enega celega kosa iglo z dolgo verižico, ki nosi v roki ključ, izrajujoč simbolično, kar pravi narodna pesem: »Daj mi ključ od kamece!« — Nevesta je vtaknila iglo v povese in se z njo ponášala, če tudi je morda kedaj pozneje izvedela, da ni bil njen izvoljenec mojster, ki je ustvaril to umetnost, ampak morda pastir na planinah.

Premeteno z velikim trudom v lesu izdelanih takih umotvorov je še več: motovilo, žličniki i. t. d. Povsodi je glavni krasilni motiv srce kot dokaz, da je erotika največkrat dajala povod izrazom narodne umetnosti. Drugi motivi so se jemali iz narave, zlasti iz rastlinstva, največkrat nagelček. (Kaj mično stiliziran. Pis.) Bolj tujega izvora je roža. Na Gorenjskem pa je še doma v okrasu svišč (zaspanček, svedrci, encijan).

Mali kruhki kažejo svoje posebne okraske. Iz cerkve so se vzeli večkrat simbolični motivi. Pa tudi to se je prilagodilo vse narodnemu okusu.

Naše stavbe so osnovane kakor sploh pri alpskih narodih v frankovskem stavbnem slogu, ki je stal pod vplivom samostanov. A naše stavbe so se preobrazile v vsakem kraju obilježju in namenu primerno in imajo lastne okraske na oknih, vratih in slemenih.

To našo umetnost mora upoštevati domača obrt. Tujec ne bo kupil izdelkov, ki jih dobi povsod, ampak zanimal se bo za našo domačo produkcijo. Ustvariti moramo lastno obrt v svojem slogu. S tem dosežemo 1. da se podpre ne prav ugodno gnotno stanje naših umetnikov, ki bodo izdelovali osnutke za obrtniške izdelke, 2. Osamosvojili se bomo ne le od tujega vpliva na našem semenju, in iznebili tujega slabega blaga, ampak postali bomo produktivni in s tem bogatejši. Naše narodno premoženje bo raslo; dvigala se bo vrednost našega denarja. 3. Upoštevali nas bodo na svetovnem koncertu, kjer nas do sedaj niso niti poznali po imenu. Učiteljstvo je poklicano čuvati nad starinskimi podedovanimi zakladi naše narodne umetnosti. Kdor odnaša te izdelke, priče naše zgodovine, naše pridnosti in del našega bistva v tujino, zagreši rop na našem narodnem blagu, na naših svetinjah.

To hočemo zabraniti!

Lepa beseda in gorka podavateljeva navdušenost sta vnela tudi slušatelje.

Gospod profesor Šantel, nova umetniška moč na obrtni šoli, nam je ljubeznjivo dal vpogled v svoje umetniško delovanje. Razložil nam je način reproduciranja umetnih podob in nas prepričal o svojih zdravih krasnih umetniških težnjah, ki bodo v veliko korist ne samo njegovim učencem. Občeizobrazovalna šola ima preveč važnih nalog. A v umetni obrti spe plodne korenine prave narodne umetniške vzgoje.

Na obrtni šoli ima zato »Probuda« svoje naravno in uspeh obetajoče torišče. Za to jamči nam učiteljsko osobje, zlasti pa tudi njeno vodstvo, ki je v tako srečnih rokah, srečnih zato, ker nam sicer nedostaja po prevratu povsod dobrih potrebnih delavcev. »Probuda« izvršuje program velikih angleških umetniških mislecev, izvaja ideje, ki so že vtelesene na Švedskem, v Švici, deloma na Hrvaškem in v Srbiji in bi se izvajale v veliki Rusiji, če bi je ne bil zaslužil židovski razkrajajoči duh. — Prezvzela je praktičen in iz tega stališča najvažnejši del umet-

niške vzgoje, o kateri se je pri nas že poročalo v dnevnikih in strokovnih listih. (»Učit. Tovariš« 1. 1920 št. 27—34). Probuditi ji ne bode treba — vsaj ne vsega učiteljstva, ki je imelo dosti prilike o tem čitati in slišati v šoli, v raznih kurzijah, ki mu itak učni načrti in navodila predpisujejo ta del umetniške vzgoje, ki že deloma ta program izvaja (Račič-Adlešiči) in je, kakor slišimo podjetje celo izdatno gnotno podprlo. Bede že tudi od prej šole obče izobrazovalnega značaja, kakor licej. Probudila pa je del merodajnih činiteljev, ki jim je bilo treba drastičnih zgledov, da so oči videle, česa nam je treba.

Tako se more podjetje nadejati tudi gnotne podpore, ki je zelo potrebuje že za sedaj izvršene prireditve. Središče bo našega umetniškega preokreta, pogoj boljše bodočnosti.

Zato vsem, ki se ga oklepajo in pomagajo graditi poslopje velike narodno-socialne ideje, slava in blagoslov!

V Ljubljani, 17. m. travna 1921.

Fr. Suher.

Učiteljski literarni krožki.

Da zahteva otroška duša v prvem mladostnem razvoju skrbno obdelana tla, kamor ukoreninjena svoje nežne moči, da črpa prvo doševno hrano, in da najde za to najprimernejše mesto na polju mladinske literature, ni treba utemeljevati.

Učitelj-vzgojitelj ne sme spregledati tega važnega momenta in se mora kar najintenzivneje baviti z njim.

Polje naše mladinske literature zahteva še precejšnje obdelave, zato sem na obnem zboru Okr. učit. društva v Krškem stavil predlog, da naj bi se oživotali učiteljski literarni krožki, ki bi družili vse na mladinsko-literarnem polju aktivno sodelujoče učne moči, kakor tudi vse prijatelje in propagatorje tega dela v okraju.

Na eventualnih zborovanjih in sestankih bi se obravnavala vprašanja in kritikalna dela naše lastne mladinske literature, medsebojno bi se seznanjali z deli tujih narodov, čitali bi lastne proizvode, stavili nasvete glede ureditve čtiva v ljudski šoli in še mnogo vprašanih stvari odprtih in še marsikako koristno delo išče delavcev.

Vabim tovariše in tovarišice krškega okraja, da javijo čimprej podpisane vstop v krožek, da bo mogoče še letošnje leto pričeti z delom.

Vinko Klanšek,
nadučitelj, Trzišče, Dolenjsko.

JOSIP BRINAR:

Prehod iz osnovne šole v meščansko šolo.

S katerim letom starosti naj prestopajo učenci iz osnovne šole v I. razred meščanske šole? Dozdaj se je naslanjal pouk na naših slovenskih meščanskih šolah na dovršen 5. šolsko leto osnovne šole, in ker se je začela učna obveznost že s 6. letom starosti, zato so mogli učenci šele po dovršenem 11. letu prestopati v meščansko šolo. Tako je bilo dozdaj — po avstrijskem vzorcu — pri nas v Sloveniji, ne pa tudi v šolah bivše Translajtanije; tam se naslanja pouk v meščanskih šolah na 4. šolsko leto osnovne šole ter so bile meščanske šole obvezno štirirazredne. Taka uredba ni le v Hrvatski in Slavoniji, marveč deloma tudi v Sloveniji — v Prekmurju (v Mur-Soboti in Lendavi). Da ta neenotnost v ustrojstvu meščanskih šol ne zajde tudi v novi šolski zakon, zato je treba, da še pravočasno načnemo to prevažno vprašanje ter opozorimo nanje našo organizacijo in po nje; zakonodajavce v Beogradu.

Kdaj torej se naj izvrši prehod iz osnovne šole na meščansko šolo: z 10. ali 11. letom starosti? Ako bi učenci tudi po novem šolskem zakonu vstopali kakor doslej v osnovno šolo že s 6. letom in ako bi ostala meščanska šola trirazredna, no, potem naj bi se tudi vstop vanjo naslanjal na dovršen 5. šolsko leto, ozir. 11. leto starosti. Ali po načrtu »Zakona o narodnih šolah« se bodo sprejemali v osnovno šolo otroci šele s 7. letom starosti. Načrt, izdelan po »Prosvetnem odboru« pušča sicer še odprta vprašanja, predlagajoč, da se učenci lahko sprejemajo tudi v dovršenem 6. letom, ako so telesno in duševno dovolj razviti in če je v šoli dovolj prostora. Načrt, predelan po naši »Zavezi« je napol pripril to sumljivo vrzel, omejujivši izjemo na otroke, ki dopolnijo 7. leto v prvi polovici šolskega leta. Obveljalo bo torej najbrž načelo, da priklenemo učence na šolske klopi šele s 7. letom. In prav je tako; saj so otroci

d'atov(inj) dopolnilni usposobljenostni izpit za slovenski učni jezik na meščanskih, 10 kandidatov(inj) pa na ljudskih šolah.

— **Slovenski učitelj, glasilo Slomškarjev ni več strokovno glasilo učiteljstva.** Tako je odločil višji šolski svet v svoji zadnji seji, ko je podaljšal rok vlaganja prošnje za mesto Maribor, češ, da razpis ni bil objavljen v kakšnem strokovnem glasilu. Razpis teh mest sicer res ni bil objavljen v »Tovarišu« in tudi ne v »Popotniku«, pač pa je bil objavljen v četrti številki »Slovenskega učitelja«, ki je izšla koncem aprila. Iz tega torej sledi, da se »Slovenski učitelj« ne smatra več strokovnim glasilom učiteljstva. To si naj zapomnijo tisti krajni šolski sveti oziroma tovariši nadzorniki, ki objavljajo razpise služb v »Slovenskem učitelju«, ne pa v naših strokovnih listih. Za mariborskega nadzornika g. Finka pa je značilno, da je razpisal mesta v glasilo svoje organizacije, ne pa v glasilo organizacije učiteljstva. Nekateri pravijo, da je s tem hotel koristiti sedaj nastavljenemu učiteljstvu v Mariboru. »Slovenski učitelj« ni dosti razširjen in bilo bi malo prosilcev. Drugi pa trdijo, da je ravno s tem hotel opozoriti samo svoje somišljenike na ta mesta.

— **V zadnji številki »Učit. Tovariša«** je objavljen razpis strokovnega tečaja za izobrazbo učiteljev obrtno-trgovskih predmetov na obrtnih nadaljevalnih šolah. Tečaj se bode vršil na tehnični srednji šoli v Ljubljani od 8. julija do 6. avgusta t. l. Prošnje za udeležbo na omenjenem tečaju je vlagati potom šolskih vodstev do 31. maja t. l. na ravnateljstvo tehnične srednje šole v Ljubljani. — **Odbor ljubljanskega učiteljskega društva** pozivlja svoje člane in članice, da se v obilnem številu udeležijo tega tečaja. Izprašanih učiteljev za poučevanje na obrtno-nadaljevalnih šolah primanjkuje čimdalje bolj, posebno jasno se je videlo to zlasti v tekočem šolskem letu, ko se je bila otvorila zopet obrtno-nadaljevalna šola. V prihodnjem šolskem letu bode pomankanje izprašanega učiteljstva še večje zlasti, če se otvori obrtno-nadaljevalna šola z nereduciranim poukom za vse obrtne vaje. V interesu obrti in napredka te šole je, da se čim večje število učiteljstva udeležijo razpisnega tečaja. Merodajni činitelji naj bi mislili tudi na zopetno uvedbo risarskih tečajev za učiteljstvo obrtno-nadaljevalnih šol; tudi učiteljev-risarjev bode nedostajalo.

— **Obrtne nadaljevalne šole.** Pod tem naslovom je priobčil tovariš članek, v katerem pozivlja učiteljstvo obrtno-nadaljevalnih šol k skupnemu nastopu. K stvari pripominjam, da tako društvo obstoji za učiteljstvo obrtnih nadaljevalnih šol za bivšo Kranjsko. Če se ne motim, je bil voljen predsednikom tovariš D. Humek, sedanjí ravnatelj meščanske šole v Mariboru. Svetujem, da se društvo oživi in pravila v smislu sedanjih razmer preuredi. V ta namen bi bilo dobro, da prišle delegati posameznih okrajev, kjer so obrtno-nadaljevalne šole k skupnemu sestanku v začetku meseca septembra v Ljubljano (ali drugam), ter si tam zadevo uredi tako, da bode odgovarjala današnjim razmeram.

— **Vsa cenjena šolska vodstva** širom naše lepe Slovenije se pristrčno prosijo, ako blagovolijo poslati podpisnemu vodstvu po eno in če mogoče tudi več različnih, že rabljenih razglednic dotičnih krajev, katere razglednice bi izvršno služile pri pouku domoznanskega oziroma zemljepisnega pouka, ker celjski otroci, vzgojeni v prejšnjem velenemskem duhu, pač še ne morejo imeti dosti pojma o lepoti naših krajev v Sloveniji. Z zaprosenimi razglednicami bi se pa dala ta vrzel kaj lepo izpopolniti. Razglednice se prosijo poslati uradno, v kuverti. Za blagohotno upoštevanje te pristrčne prošnje se priporoča in zahvaljuje že vnaprej vodstvo mestne deške osnovne šole v Celju.

— **Poučno predavanje o zasedenem ozemlju.** Glavna podružnica Jugoslovenske Maticе v Ljubljani priredi meseca junija t. l. v enajstih največjih mestih naše države predavanje o našem zasedenem ozemlju. Predaval bode vseučilišni profesor dr. Fran Ilesič, predavanje bo popajnjevalo okolo 100 skioptičnih slik z Goriške, Trsta, Notranjskega, Istre in Koroškega. Pred in po predavanju bo pel dr. Kozinov kvartet (Dr. Kozina, Stęgnar, Završan in Kragl) najlepše slovenske lirčne, umetne in narodne pesmi. Predavanje združeno s koncertom se vrši v Osijeku, Novem Sadu, Beogradu, Kragujevacu, Nišu, Skoplju, Sarajevu, Mostarju, Kotorju, Dubrovniku in Splitu. Tako hoče naša Jugoslov. Matica zainteresirati vso našo javnost širom kraljevine za naše neodrešene brate in sestre. Krasno zasnovane

ma podjetju naše Maticе ki bo poleg glavnega namena tudi mnogo pripomoglo k boljšemu medsebojnemu spoznavanju Srbov, Hrvatov in Slovencev, želimo največjega uspeha. Na pot odidejo 30. maja.

— **Iz Murske Sobote.** Z odlokom višjega šolskega sveta v Ljubljani je bilo prepovedano poučevanje verouka v prekmurščini. Katehet Kranz, ki se je po svojem poročevalcu v »Slovincu« jasno izrazil, da je njegova edina želja, da čim prej zapusti Prekmurje in odide na Madžarsko, poučuje naprej v prekmurščini. Kleklove »Novine« pišejo povodom tega odloka sledeče: »Kar pa je najbolj graje vredno, je odlok višjega šolskega sveta, da se prekmurški katekizem takoj odpravi iz šol in uvede slovenski katekizem, ki ga je izdala Jugoslovska tiskarna.« Med vrstam je povedano, da je izšel ta odlok radi tega, da se proda zaloga slovenskih katekizmov, ki se nahaja na civilnem komisarijatu v Murski Soboti. — Res pa je, da poučuje kaplan Kranz še nadalje v prekmurščini to, da bi on rad izpečal še nerazprodano zalogo vtihotapljenih prekmurških katekizmov. »Novine« nadalje pišejo, da se odpravlja sedaj katekizem, ko se bliža šolsko leto h koncu. Podlaga te urditve je, da se je na gimnaziji v Murski Soboti poučevalo po prekmurškem katekizmu in se poučuje i sedaj po izdanem odloku višjega šolskega sveta.

— **Iz Zatičine.** Šolska mladina je tukaj napravila dne 5. t. m. lepo šolsko veselico v društveni dvorani, obstoječo iz deklamacije, petjem in igro: »Mojska Klara«, katera je tako dopadla občinstvu, da se je morala v nedeljo 8. t. m. in danes 9. t. m. — v dan semnja — na splošno željo zopet ponoviti. Vselej — trikrat — je bila velika dvorana nabito polna, kar znači, da so se take šolske veselice in predstave ljudstvu zelo priljubile. — Krasen uspeh je splošno vse navzoče zelo zadovoljil in je zbog obilega obiska v gmotnem obziru prav izdatno pripomogel, da dobi »Jugoslovska Matica« od tega dohodka znaten del v svoj prid in baš tako tudi fond za podporo šolske mladine. Vse — ponoviti moram — prav vse točke, ki so bile na sporedu, so se izvršile prav izvršno. Otroci so zelo lepo deklamirali, prav lepo peli in izvršno igrali. Osobito »palčki« so svoje vloge mojstrsko izvršili, kar moramo javno priznati in pohvaliti. Otroci so izrazito lepo govorili, da je bilo veselje jih poslušati. Petje nas je kar očaralo, kajti tako lepega šolskega petja mladine se malokje sliši. — Gospod Gorišek, nadučitelj-voditelj, je glede tega pouka zares imeniten učitelj in gojitelj petja, zakaj vsa šolska mladina poje kaj lepo, in sicer tako, da to petje poslušalce prav elektrizira. — Velik trud je imelo vse tukajšnje učiteljstvo s poukom z ozirom na to veselico in vse se je izvršilo prav izborno. Pohvaliti moram vse na velikem trudu: šolsko mladino, gosposodične učiteljice Leskovec, obe sestri Erjavec, g. učitelja Kraševica in osobito g. voditelja Goriška, ki si je pridobil venec slave kot vodja te veselice. Pohvaliti pa moramo tudi tamburaše, ki so dobro svirali. — Le tako naprej!

— **Iz Pristave.** Dne 24. pr. m. priredilo je naše učiteljstvo šolsko slavnost, pri kateri so malčki pevske in igrokazne točke kakor tudi deklamacije izvedli res prav dobro, posebno, če pomislimo, da je bil to njih prvi nastop. Srečno roko je imelo učiteljstvo pri izbiranju snovi, ki je bila kakor nalašč prirojena za narodno mačne kraje kakor je Pristava. Le naprej ga. Mušičeva in gdčna. Goričanova! Vaše delo mora in bo rodilo sad. — Ne moremo pa lahko umeti, zakaj se šolske prireditve tudi obdačujejo. Dohodek je itak malenkosten, pa še navadno (kakor v Pristavi) namenjen revnim šolarjem in Jugoslovski Matici. Morda bi poverjenstvo UJU z dobro besedo kaj doseglo. Šolske prireditve bi se pomnožile, namen pa je v vsakem oziru idealen.

— **Iz Metlike.** Učenci in učenke VII. razreda metliške šole so bili priredili 4. in 5. maja pod nadzorstvom razredne učiteljice tov. Ande Benkove in nadučitelja tov. Konrada Barleta majniški izlet v Adlešiči, Bojance in Črnomelj. Prišedši v četrtak pod mrak v Adlešiči, sta izletnike pokrepčala z gorkim čajem ondotni nadučitelj tov. Božo Račič in njegova gospa. Ko so si šolarji ogledali okolico, so šli v grad Podbrežje, kjer jih je sprejel čez noč pod svojo gostoljubno streho graščak g. Peter Rauch. Tu so bili zopet jako lepo pogoščeni. Gospod in gospa sta si na vso moč prizadevala, da se je šolska mladež kar najbolje veselila in zabavala. Tu, v nekdanji viteški dvorani, je podal tov. Račič izletnikom kratko zgodovino o Podbreškem gradu. Drugo jutro je krenila

mladež na Bojance. Spemljala sta jo tov. B. Račič in P. Rauch, ki je bil med potoma vedno od dečkov in deklic obkrožen, katere je s svojim humorjem zabaval. Na Bojancih sta izletnike prav pristrčno sprejela tovariš Aleš Šoštarčič in njegov brat. Nato so šli k pravoslavni maši. Po končani službi božji so opazovali pred cervkivo kolo, katerega so plesale brhke pravoslavne Bojanke. Potem je tovariš Šoštarčič razdelil izletnike po dva in dva skupaj ter jih dirigiral v posamezne hiše, ki so se bile že poprej izrekle, da jih bodo pogostile. Ta dan, Jurjevo, je namreč na Bojancih največji praznik v letu. Mladina je bila kljub razmeroma težki poti kar najbolje razpoložena. Neumorno je prepevala narodne pesmi, kar je prebivalcem močno ugajalo. Še prehitro je potekel čas, ko se je bilo treba posloviti od nadvse ljubeznivih bratov Šoštarčičev ter jih mahiniti v Črnomelj in od tu nazaj v Metliko. Uprava Benediktove lesne industrije je bila tako naklonjena, da je dala brezplačno na razpolago uporabo gozdne železnice od Bojanc do Črnomlja. Izletniki so se vrnili v Metliko sicer malo utrujeni, drugače pa čvrsti in zdravi. Ne morejo pozabiti teh lepih izletnih dni. Bodi izrečena tem potom vsem, ki so se izkazali mladim izletnikom tako naklonjeni, kar najtoplejša zahvala.

A. B.

— **Izpit za poučevanje slovenske stenografije** na srednjih šolah je napravil v Ljubljani Rudolf Rakuša, učitelj na šoli ajtersberg-Krčevina.

— **Sromlje pri Brežicah.** V nedeljo, dne 8. t. m. se je vršil v Sromljah prvi rodbinski sestanek, ki je bil jako dobro obiskan. Govoril je tukajšnji začasni šolski vodja »O sporazumnem delu doma s šolo«. Poslušalci so z zanimanjem sledili govorniku.

— **Dne 24. maja** je državni praznik sv. Cirila in Metoda.

— **Tov. Josip Pajtlar,** učitelj v Pekrah pri Limbušu, naznanja, da se radi visokih cen tvarine za nagačenje ne bavi več s tem delom. Dobiva pa kljub temu še vedno naročila, a jih ne more izvršiti, ker nima potrebnih snovi.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Anton L. — Članek prejeli, a ga ne moremo uporabiti za naš list.

Odgovorni urednik:

Franc Strukelj.

Last in založba UJU — poverjeništvu I. ljubljana.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Štev. 804.

Razpis učnih mest na ljudskih šolah v Mariboru.

Po naročilu višjega šolskega sveta z dne 10. maja 1921, štev. 6065, se podaljša v Uradnem listu (letnik III, štev. 37.) za vrožitev prošnje določeni rok — štev. razpisa 549 — za 14 dni, in sicer do

21. majnika 1921.

Krajni šolski svet (oddelek za mesto) v Mariboru dne 12. maja 1921.

Predsednik: dr. Lajnšič, I. r.

ČEVLJI najlepše oblike in ČEVLJI najboljše kakovosti

Dragotin Roglič, Maribor, Koroška cesta 19. Telefon 157.

Cenik franco zavoj: veljaven od 1. maja 1921 naprej do preklica.

	črni	rujavi		črni	rujavi
moški, chevreaux z robom	K 590—	—	moški, gojzerski hribovci	—	680—
» boks z robom	580—	660—	ženski, boks z lak-kapico in robom	590—	680—
» boks z robom, polov.	—	600—	» la boks z robom, pol.	520—	610—
za štrapaco:			» la boks z robom polovični, škotska fasona	—	640—
moški, teletina, brez kapic, okovani	490—	—	» teletina z robom (štrapačni)	470—	510—
» pitling z robom	—	530—	» belo platno: visoki K 420—, polovičarji K 370—, izrezani z zaponi K 320—.		
» pitling okovani z žebli	—	530—			
» kravina z robom	490—	—			
» kravina brez kapic, okovani z žebli	—	550—			
» kravina s kapicami in podkvami	470—	510—			

Po meril izdelani čevlji veljajo 10% več.

Naročila po pošti se izvršijo najvestneje in se odpremi blago isti dan po povzetju.

Za najvestnejšo izdelavo jamčim in prevzamem predčasne defekte v brezplačno popravilo.

Vsi izdelki so najboljše ročno delo iz lastne delavnice.

Za našo mladino!

Najprimernejša darila otrokom so mladinske knjige. V ta namen priporoča **Učiteljska knjigarna** v prvi vrsti one mladinske spise, ki jih je založilo »Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta«, in sicer: Engelbert Gangl: Spisi za mladino, I, II, III, IV, V, VI, zvezek po K 12—
 Andrej Rapè: I, II, III, V, VI, zvezek po 12—
 Mišjakov Julče: I, II, III, IV, V, VI, zvezek po 12—
 Ivo Trošt: Moja setev. Spis za mladino, I. in II. zvezek po 12—
 Pavo Flerè: Iz mladih let. Spis za mladino, I. in II. zvezek po 12—
 Babica pripoveduje. Spis za mladino po 12—
 Marko Šenjanin: Slovenski Robinzon 15—

Nadalje:

Rab. Tagore: Povestice	12—
Dr. Ivo Šorli: Bob in Tedi	30—
Cvetko Golar: Prelepa Vasiljca	12—
Bob za mladi zob (pesmice)	12—
Dr. Ivan Lah: Dore	10—
Oton Župančič: Sto ugank (pesmice)	3—
Mark Twain: Mali klatež	brož. K 26 — vez. K 32—
Fran Rojec: Tončkove sanje (igrice)	20—
Ewald Bolka: Dvonožec	K 50— 56—
Fran Levstik: Martin Krpan	20—
Ivan Albreht: Mlada greda (pesmice)	40—
Jos. Pavčič: Našim malčkom (Mallim pianistom)	40—
Nemcova: Češke pravljice (II. zvezek)	K 11— —
France Bevk: Pastirčki pri kresu in plesu	12— 16—
Moj zverinjak	20—

Razen tega vse šolske potrebščine, kakor zvezke in risanke lastnega izdelka, svinčnike, peresnike, peresa, radirke, vse po najnižjih cenah. — Šolske pušice (peresnice) po K 5—, 6—, 8/40. 9—, 25—, 30—.

2

Novo! Fran Levstik, zbrani spisi za mladino. Priredila: Fr. Erjavec in P. Flerè. Ilustroval: Anton Koželj. **Novo!**
 Broš. 46 K, elegantno vez. 54 K.

Šolski list. Od šolskega lista je na razpolago samo še 3. štev. II. stopnje (Rapè) cena 14 K in 2. štev. III. stopnje (Flerè) cena 14 K.

V prid Učiteljskemu konviktu:

Žirovnik: Narodne pesmi, I. II. in III. stopnja cena 5 K.

Marolt: Narodne himne in domorodne pesmi za mladino.

Te himne so odobrene od višj. šol. sveta za šolsko uporabo.

K. Wider: Moje prvo berilo. Sedmi natisk, 12 kron.